ЗАТВЕРДЖЕНО
Міський голова
_____ Андрій МИРОНЯК
22 вересня 2025 року

ІНСТРУКЦІЯ
із забезпечення прав та інтересів осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у місцях тимчасового перебування (об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту)

І. Загальні положення.

1. Інструкцію із забезпечення прав та інтересів осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у місцях тимчасового перебування (об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту) (далі – Інструкція) розроблено на підпункту 3 пункту 63 виконання Плану заходів на 2025-2026 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 березня 2025 року № 374-р, з урахуванням Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, яка ратифікована Верховною Радою України та набрали чинності з 06 березня 2010 року.

Конвенція ООН зобов'язує держави-учасниці надавати можливість людям
з інвалідністю вести незалежний спосіб життя та брати участь в усіх аспектах суспільного життя.

2. Інструкція розроблена з метою реалізації державної політики щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб, які потребують допомоги, та забезпечення прав і можливостей осіб з інвалідністю й інших маломобільних груп населення нарівні з іншими громадянами для участі у суспільному житті; виявлення, усунення перепон і бар'єрів, що перешкоджають забезпеченню прав і задоволенню потреб, при проведенні заходів евакуації з урахуванням індивідуальних можливостей та інтересів.

ІІ. Дотримання принципів безбар'єрності під час пристосування об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту до потреб та тимчасового перебування осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення

Пристосування об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення необхідно здійснювати з урахуванням інклюзивності та справедливості:

принцип інклюзивності полягає у розширенні можливостей осіб чи груп осіб щодо забезпечення їх рівного доступу до об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту (далі – захисних споруд);

принцип справедливості полягає у забезпеченні однакового ставлення до всіх осіб з урахуванням їхніх індивідуальних потреб.

1. Зовнішні просторові рішення облаштування захисних споруд

До захисних споруд рекомендовано створювати доступні маршрути, зупинки громадського транспорту, що враховують потреби осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

На шляхах слідування доцільно передбачати засоби тактильної навігації, що забезпечує можливість орієнтуватися в просторі, уникати небезпек людям із порушеннями зору.

Для враховують потреби осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення які прибувають на авто, необхідно створити паркомісця біля захисних споруд.

Вхід на територію захисної споруди цивільного захисту слід обладнати доступними елементами інформації для легкої ідентифікації входу в будівлю у будь-який час доби.

Вхідні двері необхідно проектувати без порогів. За необхідності влаштування порогів висота кожного елементу порогу не повинна перевищувати 0,02 м.

Рекомендації щодо розміщення інформаційних табличок, інформаторів, покажчиків:

таблички повинні містити інформацію про назву захисної споруди та її адресу (слід передбачити дублювання цієї інформації тактильно та шрифтом Брайля);

висота шрифтів має враховувати нормативи для людей із порушеннями зору, для контрастності інформації рекомендовано встановити різницю у LRV 60 між елементами;

таблички/покажчики дублювання цієї інформації тактильно та шрифтом Брайля розміщують на висоті 1,5 м, на відстані 300 мм від дверей або рогу будівлі.

2. Внутрішні просторові рішення

Горизонтальні комунікації мають бути зручними для усіх маломобільних груп населення. Об'єкти, меблі, конструкції та інші елементи на шляхах руху у транзитну зону коридору не повинні потрапляти, зокрема: батареї, вогнегасники, рослини, меблі або інші речі, що можуть заважати руху коридором. Недопустима наявність порогів на шляхах руху. Доцільно влаштовувати ширину транзитних коридорів не меншою за 1,8 м.

Евакуації людей зі захисної споруди, рух усередині слід організувати відповідно до вимог ДБН В.1.1-7-2016.

Ширина дверних і відкритих прорізів у стіні, а також виходів з приміщень на сходову клітку, має бути не менше, ніж 0,9 м.

Ширина просвіту дверей, відкритих прорізів: повинні бути без поріжка та мати ширину у просвіті 1,4 м і більше. Нижня частина дверей захищена протиударною смугою.

менше, ніж 0,9 м, діаметр зони для самостійного розвороту особи з інвалідністю на кріслі колісному слід приймати не менш, ніж 1,5 м.

Вертикальні комунікації мають бути доступними для усіх маломобільних груп населення. Їх доцільно влаштовувати у вигляді ліфтів, підйомників, сходів та пандусів.

Пандуси в захисних спорудах мають бути достатніх розмірів для самостійного пересування маломобільних груп. Уклон пандуса доцільно передбачати не більше 8 % (1/12).

У разі можливості доцільно створювати вертикальні комунікації у вигляді ліфтів. Ліфти мають бути доступними для самостійного користування маломобільних груп населення та транспортування лежачих.

3. Облаштування санітарних кімнат

У захисних спорудах доцільно передбачати туалети (санітарні кімнати) загального користування з універсальною кабіною. У разі облаштування декількох санітарних приміщень, щонайменше одне з них має бути розраховане на маломобільні групи населення:

для осіб в кріслах колісних, зокрема і таких, які користуються колясками і скутерами з електроприводом;

для батьків з малими дітьми, зокрема і з дитячими колясками для двійнят;

для користувачів зі слабким станом здоров'я.

Санітарні кімнати повинні мати можливість заїзду і маневрування в ній осіб з інвалідністю, які пересуваються кріслом колісним.

Рекомендовані розміри універсальної кабіни туалету загального користування: ширина - не менше 1,65 м, глибина - не менше 1,8 м.

У кабіні поруч з унітазом слід передбачати простір для розміщення крісла колісного, а також гачки для одягу, милиць та іншого приладдя.

Слід передбачати встановлення поручнів, штанг, поворотних або відкидних сидінь.

Доцільно передбачати облаштування умивальника. Раковина умивальника має бути закріпленою так, щоб знизу був простір 0,7 м, а верхня Її площина була на висоті 0,8-0,85 м від підлоги.

На вході до туалетів, в яких передбачена універсальна кабіна для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, повинні бути вставлені інформаційні таблички, позначені піктограмами Міжнародного символу доступності.

Двері завширшки 0,9 м відчиняються назовні. На внутрішньому боці дверного полотна повинна бути горизонтальна ручка заввишки 0,8 м.

Пристрої для відчинення та зачинення дверей, а також горизонтальні поручні, ручки, важелі, крани та кнопки різних апаратів повинні бути встановлені на висоті не більше, ніж 1,1 м і не менше, ніж 0,85 м від підлоги. Крани змішувачів слід передбачати важільного типу.

Додатково рекомендовано обладнувати приміщення сповивальним столиком, площа такого приміщення 6-9 м^2.

Санітарно-гігієнічні приміщення рекомендовано обладнувати аварійною (тривожною) сигналізацією та системою оповіщення з врахуванням осіб з інвалідністю з порушеннями зору та слуху.

Введення в дію сигналізації повинно передбачати можливість користування людиною, яка сидить на кріслі колісному (на санітарно-технічному пристрої), або яка впала чи лежить в будь-якому місці на підлозі (розташовувати в межах між 0,8-1,1 м над рівнем підлоги).

4. Облаштування освітлення та вентиляції

Рекомендації щодо облаштування електроосвітлення:

штучне освітлення приміщень захисних споруд облаштовують згідно з ДБН В.2.5-28, ДСТУ EN 12464-1. Для приміщень загальних місць перебування людей рекомендовано застосувати світлотехнічні вимоги згідно з ДСТУ EN 12464-1 як для коридорів та шляхів руху;

для захисних споруд доцільно передбачити відключення частини світильників, запроектованих для мирного часу;

у разі припинення постачання від загальної електричної мережі населеного пункту, доцільно передбачити перехід на живлення від третього незалежного джерела живлення. Можливе зниження нормованих значень штучного робочого освітлення у 2-2,5 рази;

аварійне освітлення захисних споруд, не залежно від періоду використання, доцільно привести у відповідність до ДБН В.2.5-28, ДСТУ EN 1838 та ДСТУ EN 50172.

Системи вентиляції, кондиціювання повітря та опалення захисних споруд мають забезпечувати безперервне перебування у них людей, що підлягають укриттю впродовж 48 годин, зокрема для сховищ з двома режимами вентиляції - впродовж 12 годин безперервно у режимі фільтровентиляції, а для сховищ з третім режимом вентиляції - впродовж 6 годин безперервно у режимі регенерації повітря.

5. Забезпечення навігації

Для кращого орієнтування необхідно розмістити схеми внутрішніх приміщень з вказанням місцеположення та напрямків евакуації, тактильні інформаційні покажчики та піктограми. Розміщення рекомендовано виконувати на висоті 1,2-1,5 м і на відстані 0,3 м від дверного отвору. Табличка має розташовуватися на стіні зі сторони відчинення дверей, але так, щоб двері у відчиненому стані її не затуляли.

З метою забезпечення доступності піктограма та/або табличка з назвою приміщень мають бути надруковані збільшеним шрифтом, також слід забезпечити контрастне співвідношення кольору шрифту до тла.

За необхідності створення плану евакуації, його найкраще виконувати тактильними за типом мнемосхеми.

Навігація будівлею, коридори:

за можливості передбачити місця для сидіння маломобільних груп населення;

доцільно виготовляти вказівники напряму руху спорудою зі вказівниками напрямку руху спорудою;

рекомендовано облаштування достатнього освітлення коридорів і приміщень;

доцільно виділити контрастно двері входу до захисної споруди цивільного захисту, які відрізняються від кольору стіни.

6. Простір для дітей та навчання

Доцільно створювати куточок матері та дитини, аналогічно до облаштування Пунктів незламності (Постанова КМУ від 17 грудня 2022 р. № 1401).

Рекомендовано забезпечити легкий доступ до приміщень та врахувати потреби дітей з фізичними та ментальними порушеннями.

З метою створення умов для розвитку та недопущення травмування (зокрема психічного) дітей, доцільно забезпечити приміщення засобами матеріально-ресурсної бази:

використовувати інтер'єр з яскравими кольорами, мотивувальними плакатами та малюнками дітей;

забезпечити системи вентиляції з метою постійного надходження свіжого повітря;

використовувати освітлення з лампами денного світла або LED-світильниками, освітлювальні прилади повинні бути розташовані таким чином, щоб уникати засліплення дітей.

використовувати ергономічні столи та стільці, які підходять для дітей різного віку;

забезпечити доступ до чистої води, туалетів та мийних засобів;

забезпечити наявність достатньої кількості навчальних матеріалів, книг, зошитів та канцелярського приладдя;

надати дітям іграшки, настільні ігри, матеріали для творчості та розвитку; пеленальний стіл для немовлят.

Завідувач сектору з питань надзвичайних ситуацій цивільного захисту населення, оборонної та мобілізаційної роботи міськвиконкому **Петро САВЧУК**